

Blagdanski zahtjevi KOALICIJE UDRUGA U ZDRAVSTVU (KUZ)

za bolji pristup zdravstvenoj zaštiti u 2018.

Prosinac 2017.

Temeljem nalaza i preporuka izvještaja "Pristup zdravstvenim uslugama u RH" dr. sc. Ane Bobinac kojeg je naručio Centar za mirovne studije te direktnih iskustava svojih članica s funkcioniranjem sustava, **Koalicija udruga u zdravstvu (KUZ)** donosi **pet ključnih zahtjeva prema zdravstvenoj administraciji i donositeljima odluka u Republici Hrvatskoj čije bi prihvaćanje i provedba već u 2018. godini mogli značajno doprinijeti poboljšanju pristupa zdravstvenoj zaštiti svih građana Republike Hrvatske** - bez obzira na to gdje žive, od čega boluju, koliko zarađuju i koliko su dobro umreženi.

Svjedoci smo kako razina i kvaliteta zdravstvene zaštite, kao i vrijeme čekanja na određene dijagnostičke i kurativne postupke značajno variraju u raznim dijelovima naše države. Pojedine skupine oboljelih osoba, npr. osobe oboljele od multiple skleroze, diskriminirane su zbog čekanja na početak liječenja, ili se nakon određene navršene životne dobi više ne liječe. Svjedoci smo i situacija u kojima se oklijeva s uvođenjem inovativnih liječenja za pojedine skupine oboljelih osoba i djece, zbog čega nastaju situacije javnih pritisaka na zdravstvenu administraciju i uvođenje takvih liječenja na kraju ispada čin milosrđa, a ne ostvarenje prava građana na liječenje i zdravstvenu zaštitu.

Do sad smo bili svjedoci nekoliko pokušaja reforme sustava zdravstva, koje su bile ili duboke i sustavne, no nisu provedene zbog promjene političke vlasti, ili su pak bile samo parcijalne i nije se razmatralo kako promjene u jednom segmentu sustava utječu na sve ostale dionike tog istog sustava. Nemamo više vremena čekati opsežnu reformu, jer su nam zdravstveni pokazatelji i zdravstveni ishodi sve gori (npr. Hrvatska je druga u Europi po smrtnosti od raka), za što bi predstavnici javne vlasti trebali preuzeti odgovornost. U sadašnjim uvjetima, bez čekanja neke nove reforme, predlažemo pet mjera koje su provedive u realnom vremenu i aktualnoj situaciji te koje mogu rezultirati pozitivnim pomacima.

Iako je namjera KUZ-a da djeluje kao partner zdravstvenoj administraciji, u 2018. godini planiramo temeljito pratiti sve eventualne pozitivne pomake, a ako izostanu, javno ćemo prozivati one koji za to snose odgovornost.

ZAHTJEV BROJ 1

Tražimo kvalitetno liječenje temeljeno na znanju, znanosti i dokazima!

Hitno treba:

- 1) unaprijediti registre bolesti uvođenjem dodatnih ulaznih podataka o stadiju bolesti, terapiji, dinamici i ishodima liječenja,**
- 2) uvesti djelotvorni mehanizam ažuriranja podataka u registrima i mogućnosti obrade podataka iz različitih registara u svrhu praćenja potreba oboljelih, ishoda liječenja te kvalitetnog planiranja zdravstvene zaštite,**
- 3) sustavno uključiti pacijente i udruge u zdravstvu u praćenje dinamike liječenja kao legitimni izvor informacija i savjeta o problemima u praksi, uspješnim pristupima liječenju i ishodima liječenja temeljem iskustva pacijenta u odnosu na kvalitetu života.**

• Zašto je ovaj zahtjev prioritet?

Samo ažurirani, relevantni, sveobuhvatni i populacijski registri bolesti i ishoda liječenja (kako kliničkih, tako i ishoda prema iskustvu pacijenta) mogu pružiti potrebne informacije o dinamici bolesti, potrebama oboljelih, ekonomsko učinkovitim postupcima liječenja, kvaliteti liječenja i sigurnosti pacijenata, kao i utemeljenu bazu za planiranje ulaganja u zdravstvenu zaštitu. Podaci iz registara mogu pokazati i učinkovitost mreže zdravstvenih ustanova i njihovih zaposlenika, kao i opravdanost troškova i ulaganja u inovacije.

• Što tko treba poduzeti u 2018. godini?

Ministarstvo zdravstva u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i stručnim društvima treba izraditi potrebne kriterije podataka koji se unose u registre, i u njih unijeti podatke kojima raspolaže Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i pojedine zdravstvene ustanove. U sklopu revizije ulaznih podataka za pojedine registre, treba se provesti javno savjetovanje sa stručnim i

zainteresiranim organizacijama, uključujući i specijalizirane udruge pacijenata. Radi praćenja i objedinjavanja podataka potrebno je sve zdravstvene ustanove spojiti sa CEZIH sustavom, kako bi svi podaci bili objedinjeni. Treba razraditi najefikasniji način na koji će liječnici i ostali djelatnici popunjavati svakodnevno podatke o pacijentima, terapijama, ishodima. Tako prikupljene podatke potrebno je učiniti transparentnima i dostupnima javnosti, kao i odluke utemeljene na prikupljenim podacima.

• Kako ćemo znati za godinu dana da je došlo do pozitivnih pomaka?

Početak 2019. ustanovljavanjem registra pojedinih bolesti, barem njih nekoliko, imat ćemo prvi uvid u konkretne potrebe stanovnika RH u zdravstvu što može pomoći u planiranju troškova, opreme, ljudskih resursa i mreže ustanova; kao i u prve podatke o ishodima liječenja na razini RH.

ZAHTJEV BROJ 2

Tražimo da o najboljem lijeku odlučuju odgovorni i profesionalni liječnici, a ne birokrati i političari!

Tražimo odgovornost medicinske struke za ujednačene profesionalne standarde liječenja s obzirom na najbolji interes pacijenta i europske standarde kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite:

- 1) potrebno je uvesti standardnu metodologiju izrade, revizije i nadzora nad primjenom strukovnih smjernica i postupovnika za liječenje svih najvažnijih bolesti, s obzirom na pokazatelje uspješnosti pojedinih terapija, recentne znanstvene spoznaje i dostupnost terapija na razini EU,
- 2) tražimo akreditaciju ustanova za liječenje karcinoma i ostalih teških bolesti kako bi se pacijenti liječili samo u ustanovama gdje će imati najbolju mogućnost za uspješno liječenje,
- 3) vodeće medicinske stručnjake i zdravstvene ustanove treba pozicionirati kao ključne aktere u definiranju smjernica i postupovnika liječenja, uz savjetodavnu pomoć stručnjaka za ekonomiku zdravstva i komparativnu procjenu troškovne učinkovitosti pojedinih terapija.

• Zašto je ovaj zahtjev prioritet?

Svi izdaci za liječenje i lijekova trenutno su dirigirani od strane HZZO-a i Ministarstva zdravstva, koji su i nametnuli bolničke limite kao mjeru štednje. Rezultat je neravnomjerna dostupnost zdravstvene zaštite prema regionalnoj pripadnosti, nabavka lijekova i medicinskih proizvoda isključivo prema najnižoj cijeni, umjesto prema ekonomskoj učinkovitosti, neravnomjerna uspješnost liječenja, neučinkovita i nepravovremena primjena posebno skupih lijekova, što na kraju rezultira lošim zdravstvenim ishodima, o kojima više znamo iz pojedinih slučajeva ili iz primjera pojedinih grupacija oboljelih osoba, nego iz baza podataka na nacionalnoj razini.

• Što tko treba poduzeti u 2018. godini?

Hrvatsko farmaceutsko društvo i stručna društva Hrvatskog liječničkog zbora trebaju izraditi nove smjernice liječenja (neka društva su to već učinila) u skladu sa svjetskim trendovima i iskustvima. Liječnicima mora biti dopušteno odlučivanje o propisivanju pojedinih lijekova i liječenja na temelju kliničke procjene bolesti, pacijenta i lijeka, te odluku o odabiru terapije s Lista lijekova HZZO-a moraju moći autonomno donijeti.

• Kako ćemo znati za godinu dana da je došlo do pozitivnih pomaka?

Prema broju donesenih i obnovljenih smjernica stručnih društava, prema iskustvima pacijenata, prema učinkovitijoj uporabi lijekova dostupnih na Listama HZZO-a i boljim zdravstvenim ishodima temeljem analize informacija iz registra bolesti.

ZAHTJEV BROJ 3

Želimo što bolji lijek u pravo vrijeme, uz što nižu cijenu!

Tražimo proaktivnu, troškovno učinkovitu, transparentnu, fleksibilnu nabavu lijekova za što je nužno skratiti lance odlučivanja o nabavi lijekova, a odluke dosljedno utemeljiti u procjeni troškovne učinkovitosti s obzirom na liječničku preporuku i najbolji interes pacijenta, pritom koristeći sve dostupne metode i alate nabave lijekova na razini EU uz što nižu cijenu, no bez štete po kvalitetu liječenja, a u prvom redu:

- 1) proaktivni pristup nabavi lijekova prema proizvođačima uključujući i objedinjene javne nabave na razini više država s istom potrebom kadgod to doprinosi smanjenju cijene i ubrzanju nabave,
- 2) poticanje, aktivno uključivanje i prekogranična suradnja u kliničkim ispitivanjima lijekova odobrenih na razini EU,
- 3) definiranje milosrdnog davanja lijeka Zakonom o lijekovima, što će automatski dovesti povećanje opsega milosrdnog davanja lijeka,
- 4) uspostava dugoročne suradnje sa referentnim zdravstvenim centrima širom EU.

Tražimo da se proces odobrenja lijekova i kriteriji učine transparentnim i da se kriterij troškovne učinkovitosti počne izričito upotrebljavati u procesu donošenja odluka. To je posebno važno kod inovativnih terapija: tražimo da se odbijanje financiranja lijekova može temeljiti isključivo na dokazima o troškovnoj neučinkovitosti, s obzirom na očekivane ishode liječenja.

• Zašto je ovaj zahtjev prioritet?

U odlučivanje o nabavci lijekova i kriterijima natječaja za nabavku lijekova potrebno je uključiti sve dionike sustava zdravstva, te obavezno uzeti u obzir analize ekonomske učinkovitosti koje za pojedine lijekove postoje na razini EU ili na razini pojedinih država. Učinkovitost i isplativost pojedinih lijekova i liječenja moguće je pratiti kroz nacionalne registre bolesti i ishoda liječenja. Potrebna je stimulacija kliničkih ispitivanja lijekova u cilju povećanja dostupnosti inovativnih terapija, kao i veća prekogranična suradnja u kliničkim ispitivanjima kako bi se građani RH mogli uključivati u klinička ispitivanja i u drugim državama EU i regije, ali i kako bi se osigurao dovoljan broj sudionika u kliničkim ispitivanjima u Hrvatskoj. Ovo je djelatnost koja ima velik utjecaj i na gospodarstvo, i povećanje BDP-a te bi ulaganja u liberalizaciju, ubrzanje procesa odobravanja, edukaciju većeg broja liječnika za provođenje kliničkih ispitivanja i dostupnost relevantnih informacija potencijalnim sudionicima moglo imati dalekosežne pozitivne posljedice na cjelokupno društvo.

• Što tko treba poduzeti u 2018. godini?

Ministarstvo zdravstva, koje vodi objedinjenu nabavu lijekova treba okupiti ekspertnu skupinu sastavljenu od predstavnika svih dionika zdravstvenog sustava za izradu kriterija za nabavu lijekova, kako bi se osim cjenovnog sustavno poštovao i kvalitativni kriterij. Na razini cijelog sustava zdravstva, ali i na razini države, poticanje, ubrzanje procesa odobravanja i veći broj kliničkih studija koje omogućuju veću dostupnost inovativnih terapija i liječenja oboljelim osobama treba učiniti jednim od prioritetnih interesa. Svakako je potrebno donijeti i novi Zakon o lijekovima, koji će, između ostalog, jasno definirati i područje milosrdnog davanja lijeka, koje je pojedinim pacijentima posljednja nada, a državu, odnosno zdravstveni sustav zapravo ne košta ništa. Radi poboljšanja upravljanja zdravstvom temeljem troškovne učinkovitosti, sustav treba aktivno školovati i uključivati specijalizirane stručnjake u domeni upravljanja zdravstvom, a ako je potrebno, jer nemamo vremena, po potrebi uvesti ih i iz inozemstva.

• Kako ćemo znati za godinu dana da je došlo do pozitivnih pomaka?

Donošenjem novog Zakona o lijekovima, povećanim opsegom obuhvatnih analiza troškovne učinkovitosti u sklopu nabave lijekova, povećanim brojem kliničkih studija i brojem uključenih ispitanika, transparentnijim raspisivanjem natječaja za objedinjenu nabavu lijekova i medicinskih proizvoda.

**ZAHTJEV
BROJ 4**

Tražimo efikasan, fleksibilan i efektivan fond za nabavu lijekova kao pouzdani financijski servis za naše bolnice, liječnike i pacijente!

Tražimo vanjsku nezavisnu evaluaciju modela upravljanja i učinaka aktualnog Fonda za skupe lijekove i modela bolničkih limita za nabavu lijekova, kao osnovu za reviziju sustava financiranja lijekova u smjeru:

- 1) uspostave FIT fonda - namjenskog fonda za inovativne terapije,**
- 2) rezervacije sredstava za posebno ranjive skupine, u prvom redu za djecu i mlade,**
- 3) veće fleksibilnosti nabave lijekova s obzirom na utvrđene potrebe na razini zdravstvenih centara,**
- 4) objedinjavanja različitih metoda nabave lijekova i osiguranja liječenja u kontekstu Europske Unije,**
- 5) dubinskog praćenja ishoda liječenja i razine nejednakosti u pristupu liječenju na razini RH.**

• Zašto je ovaj zahtjev prioritet?

Kako bi se uvela praksa autonomnog odlučivanja liječnika o propisivanju lijeka temeljem strukovnih smjernica i postupnika i kliničke procjene bolesti, pacijenta i lijeka, a u najboljem interesu pacijenta i kvalitetnijih zdravstvenih ishoda, kako bi se osigurala dostupnost većeg dijapazona lijekova iz iste linije koji mogu biti propisani, kako bi se osigurala kontinuirana opskrba lijekovima, te kako bi se poboljšala sigurnost pacijenata i zdravstveni ishodi liječenja. Na žalost u Hrvatskoj nije u sustavnoj primjeni ni jedan od međunarodno validiranih sustava praćenja kvalitete i sigurnosti zdravstvene zaštite, a podaci koji o tome postoje nisu objedinjeni ili ih je nemoguće međusobno uspoređivati za različite ustanove.

Predlažemo pokretanje FIT fonda – namjenskog fonda za inovativnih terapije, kako bi se dostupnost takvih lijekova i liječenja učinila kontinuiranom i sustavnom i kako bi liječenje napokon postalo ljudsko pravo, a ne djelo milosrđa. Kriteriji za odlučivanje o nabavci pojedinog inovativnog lijeka ili plaćanju inovativnog liječenja trebaju biti jasni i transparentni, ali i fleksibilni, u skladu s novim znanstvenim spoznajama.

• Što tko treba poduzeti u 2018. godini?

Ministarstvo zdravstva treba donijeti odluku o odabiru sustava praćenja kvalitete i sigurnosti za sve zdravstvene ustanove, te ponuditi akreditacije zdravstvenim ustanovama koje žele biti centri izvrsnosti, te ovlastiti tijela koja će provoditi ove procese i nadzirati njihov rad, u skladu s dobrim praksama u drugim državama poput Slovenije koja je akreditirala sve svoje zdravstvene ustanove prema standardima EU. Praćenjem zdravstvenih ishoda i iskustava pacijenata moguće je vrlo jednostavno uvesti sustav praćenja.

U tijela koja odlučuju o nabavi posebno skupih lijekova potrebno je uključiti i predstavnike građana/pacijenata, kako bi se rad tih tijela učinio transparentnim. Prvi korak koji Ministarstvo zdravstva treba poduzeti je narudžba vanjske nezavisne evaluacije Fonda za skupe lijekove, i to putem međunarodnog javnog natječaja za eksperte, znanstvene i akreditorske ustanove specijalizirane za procjenu kvalitete upravljanja u zdravstvu i akreditaciju zdravstvenih ustanova prema europskim i svjetskim kriterijima.

• Kako ćemo znati za godinu dana da je došlo do pozitivnih pomaka?

Smatramo da je godina dana dovoljan rok za odabir jedinstvenog međunarodno priznatog sustava praćenja kvalitete i sigurnosti zdravstvene zaštite i početak njegove implementacije na nacionalnom nivou. Unutar godine dana očekujemo pokretanje FIT fonda za inovativne terapije.

**ZAHTJEV
BROJ 5**

**Tražimo kvalitetnu zdravstvenu i socijalnu
zaštitu u blizini naših domova!**

Tražimo hitno jačanje mreže zdravstvenih i podržavajućih socijalnih usluga u zajednici (edukacija, savjetovanje, osobna asistencija, patronaža, dnevni centri, mobilni timovi, usluge prijevoza, rehabilitacija, palijativna skrb) kako bi se povećala informiranost pacijenata i njihovih obitelji, povećala kvaliteta njihovih života te im se olakšao pristup uslugama, naročito u prometno izoliranim sredinama:

- 1) pacijenti i njihove obitelji trebaju dobiti podršku u liječenju i življenju s bolešću u blizini svojih domova, s posebnim naglaskom na palijativnu skrb u zajednici,**
- 2) investiranje u socijalno-zdravstvenu mrežu usluga treba biti prioritet međunarodnih razvojnih fondova koje RH ima na raspolaganju (ESF; ERRF, EEA/NG),**
- 3) u razvoj mreže treba partnerski uključiti lokalnu upravu i samoupravu, lokalne zdravstvene i socijalne ustanove, strukovne udruge, udruge u zdravstvu i socijalna poduzeća.**

• Zašto je ovaj zahtjev prioritet?

Jedan od prioriteta je definiranje opsega zdravstvene zaštite na temelju obveznog zdravstvenog osiguranja, kako bismo znali o kojim se uslugama i kojem opsegu usluga radi i kako bi se te usluge i njihov opseg garantirale SVIM građanima RH bez obzira na regionalnu i drugu pripadnost. Drugi prioritet je edukacija građana; zdravstveno opismenjavanje, budući da Hrvatska ima javnozdravstvene pokazatelje među najgorima u Europi (broj pušača, konzumacija alkohola, prekomjerna tjelesna težina i pretilost...). Važna je edukacija građana i o pravima pacijenta, kako kao o skupu ljudskih prava, tako i kao pravima osiguranika HZZO-a. Za sad "svi imaju pravo na sve" što dovodi do konfuzije i povremene zloporabe. Edukacija građana bi trebala povećati njihovo sudjelovanje u skrbi o vlastitom zdravlju i odgovornost građana za vlastito zdravlje.

• Što tko treba poduzeti u 2018. godini?

Na razini Ministarstva zdravstva, Ministarstva socijalne skrbi, Ministarstva rada i mirovinskog sustava i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta potrebno je objediniti propise koji reguliraju prava oboljelih osoba i osoba s invaliditetom, odnosno oboljele djece i djece s teškoćama u razvoju i njihovih obitelji, kako bi se za svakog pojedinca izradio najpovoljniji model sveobuhvatne skrbi koji odgovara njegovim stvarnim potrebama. Takvi modeli moraju biti fleksibilni i pratiti dijete/osobu u skladu s bolešću/teškoćama u razvoju/invaliditetom. Potrebno je i osigurati kontinuiranu suradnju svih navedenih čimbenika u svrhu praćenja kvalitete usluga i kvalitete života osoba koje takve usluge primaju.

Lokalne i regionalne uprave i samouprave trebaju ispitati potrebe i resurse na svom području, s obzirom na regionalne razlike u Hrvatskoj, i sukladno tome uključivati i razvijati pružatelje zdravstvenih, socijalnih i podržavajućih usluga i službi prema realnim potrebama stanovništva, kako bi im lokalna zajednica omogućavala maksimalnu kvalitetu života.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i lokalni Zavodi za javno zdravstvo, u suradnji s udrugama u zdravstvu i strukovnim udrugama trebaju izraditi planove edukacije stanovništva na lokalnim razinama, uključiti zdravstvene djelatnike iz primarne zdravstvene zaštite i educirati stanovništvo na lokalnoj razini, u skladu s potrebama.

• Kako ćemo znati za godinu dana da je došlo do pozitivnih pomaka?

Iskazan interes navedenih ministarstava za međusobnu suradnju i akcijski plan za objedinjavanje propisa, mobilizacija županijskih Zavoda za javno zdravstvo, zdravstvenih, socijalnih i obrazovnih usluga i izrada lokalnih planova zdravstvene zaštite.

**U novoj 2018. godini kada obilježavamo 70 godina Opće deklaracije
o pravima čovjeka tražimo političku odgovornost vlasti za bolji pristup
zdravlju kao našem temeljnom ljudskom pravu!**

Kontakt: Koalicija udruga u zdravstvu / Predsjednik Ivica Belina / Trpimirova 11, 10 000 Zagreb / Tel/fax: 01 4572 100 / Email: kuz@kuz.hr